

szórványosan egy római kori terra sigillatát és néhány kora újkori apró kerámiadarabot találtunk, azonban hozzájuk tartozó régészeti jelenséget nem. Elképzelhető, hogy a területtől D-re azonosított Hecse-puszta III-IV. lelőhelyekkel függnek össze.

A terület középső részén, ahol a terepi adottságok kisebb dombokat mutattak, nagyobb földmunkákat végeztek, ezen a területen nem találtunk semmilyen régészeti leletet, sem jelenséget.

Munkatársak: Molnár Attila, Czigány Dávid és Semperger Zoltán.

BÍRÓ SZILVIA

185. Győr-Ménfőcsanak, Széles-földek (KÖH 34305)

(Győr-Moson-Sopron megye)

U, R, B, Szk, LT, Ró, A, H, Á, Kk

A hazai és a nemzetközi régészettudományban jól ismert lelőhely közvetlen szomszédságában a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, ill. jogutódja a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai 2010. március 29. és november 19. között végezték el a régészeti feltárás első ütemét.

A beruházásra kiválasztott terület a Bakonyhoz csatlakozó Sukorói-dombság és a Kisalföld találkozási zónájában, a Duna közelében, a Rába és a Marcal összefolyásától K-re, a Bécs–Budapest M1 autópályától D-re található. 2004–2005-ben a győri Xantus János Múzeum munkatársai megelőző feltárást folytattak 17 felületen, 29 352 m²-en Egry Ildikó vezetésével. A régészeti jelenségek felét azonban nem bontották ki, a teljes dokumentáció nem lelhető fel egyetlen intézményben sem és a felületek visszatemetése sem történt meg.

2010-ben 140 671 m² felületet kutattunk, melyen 5421 jelenséget tártunk fel. A kutatásra kijelölt terület egészen a régészeti földmunkák előtt és humuszolás közben 20–35 cm mélyen Sándor Lajos végzett fémkereső műszeres kutatást. Ennek köszönhetően közel 2000 db fémtárgy (vas, bronz, réz, ólom, ezüst, arany) GPS koordinátáit rögzítettük. Említésre érdemesek: ismeretlen korú bronzedény, bronzkori tűk (kora bronzkori Schleifennadel, késő bronzkori mákfejű), tolnanémedi típusú szív alakú lemezcsüngő, urnamezős és szkíta kori bronz nyílhegyek, kelta és római kori bronz-, ezüst- és vasfibulák, kelta, római és középkori pénzérmék, római kori gemmás gyűrűk, vas pikkelypáncél és bronzedények (serpenyő és szűrő), avar kori bronz fülbevaló és propellerveret, honfoglalás kori ezüstveret és középkori vaseszközök. További 270 db fémtárgyat jelenségből bontottunk ki. Különleges leletcsoportot képvisel a nagyszámú grafitrög, amelyek egy része a kelta időszakhoz kapcsolható. Származási helyük tisztázása későbbi vizsgálatok tárgya lesz. A feltárás közben rendszeres talajminta-vételezést is végeztünk környezetrégészeti, lakóépítmények térhasználati, valamint őrlőkövek fitolitvizsgálata számára.

A területen található, a legújabb korban szabályozott vízfolyás nagyjából követi a korábbi évezredekben is élő természetes vizes zónát. Ebbe csatlakoznak ugyanis bele mind a kelta, mind a római kori vízvezető árkok, amelyek egyúttal a korabeli „telekosztásra”, területhasználatra is utalnak. A vizes zónához kapcsolódó magasabb térszíneken – kisebb-nagyobb kiterjedésű dombokon – található a települési egységek és temetők.

Összesen 145 építmény, több száz a gödrök és árkok száma. Az építmények megoszlása a következő: 9 még ismeretlen korú, földbe mélyített és oszlopszerkezetes felszíni, 6 pontosabban még nem datálható őskori földbe mélyített és oszlopszerkezetes, 2 a Balaton-Lasinja kultúra alapárkos háza, 2 földbe mélyített bronzkori, 1 földbe mélyített urnamezős kori, 10 földbe mélyített és oszlopszerkezetes kora vaskori, 26 földbe mélyített és oszlopszerkezetes kelta (az egyikből ezüstpénz, egy másikban épített tűzhely), 81 földbe mélyített és oszlopszerkezetes római kori, 3 földbe mélyített kelta és/vagy római kori, valamint 1 földbe mélyített avar kori. Ezek közül mindenképpen ki kell emelni a Hallstatt-kori szövőházakat és egy vaskori épületet, amelynek tűzhelyét félkész szövőszéknehezékekből építették. Főleg gödrökből kerültek elő a kispostagi kultúra, a tokodi csoport, a dunántúli mészbetétes kerámia kultúrája, a halomsíros és az urnamezős kultúra emlékei. Valószínűleg az előbb említett és még tisztázatlan korú építmények egy része is ide lesz sorolható a feldolgozás végén. Figyelemre méltó egy római kori gödör, melyből anatómiai rendben fekvő ló csontvázát bontottuk ki. Néhány kemence, köztük kelta vagy római kori olvasztó(?), Árpád-kori kemencebokor, füstölőgödrök, valamint különböző korú kutak teszik változatosabbá a települési jelenségek palettáját. A rendkívül csapadékos időjárás és az eleve magas talajvízszint miatt a kutak egy részét nem tudtuk teljes mélységig feltárni.

Az árkokba, gödrökbe mellékletek nélkül szórtak, temettek be ép emberi vázakat vagy vázrészeket. Ezek közül érdemes kiemelni azt az esetet, amikor az árok aljánál alig mélyebben kialakított sírgödörbe két gyermek/újszülött vázát fektették. Az egyiket egy római kori imbrexszel fedték le. Ugyanakkor több korszak temetkezési maradványait is dokumentáltuk. A vízfolyástól É-ra található 10 zsugorított pózban eltemetett a bronzkor valamelyik, vagy több – fent említett – kultúrájához köthető. De ennek pontosítása a rendkívül rossz állagú és kevés edénytöredék miatt talán csak a restaurálást követően lesz eldönthető. A vízfolyástól D-re kb. 200 m-re további – részben in situ kiemelt – 12 urnasírt tártunk fel. Pontosabb keltezésük szintén a restaurálást követően adható majd meg. Három római kori temetkezést ugyancsak a vízfolyástól D-re, de ahhoz közelebb dokumentáltunk. Az egyik kiemelkedő melléklete egy gagát karperec volt, csont és bronz hajtűk és edények mellett.

Munkánk közben négy alkalommal készítettünk légi felvételeket.

Konzulensek: dr. Szónyi Eszter és dr. Tomka Péter.

Munkatársak: Horváth Ciprián, Melis Eszter, Eke István régészek; dr. Tóth Gábor antropológus; Bek Tamás, Könczöl Laura, Radics András, Skriba Pál, Vágusz Anina régésztechnikusok; Bötsch Enikő, Csuti Tamás, Faiszt Szabina, Halász Ferenc, Hatos János, Lakatosné Sövegjártó Erika, Molnár Szabolcs, Ritly Jenő, Wolf Ernő technikusok; Áncsán Zoltán, Földi Áron és Kovács Zoltán geodéták; Sándor Lajos (fémkeresős leletfelderítés), Rákóczi Gábor (légi felvételek).

ILON GÁBOR

**186. Győr, Széchenyi tér 7.
(KÖH 28790)**

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró, Kk, Kú

2010. február 25. és március 3. között a Lloyd-épület Ny-i oldalán végeztünk megelőző feltárást. A Széchenyi tér II. üteméhez tartozó területen az I. ütem és a Lloyd-épület fala közötti 5 m széles sáv területét kutattuk. A tér burkolatcseréje kapcsán csak 50 cm mélységet bolygattak, nem 120–140 cm-t, mint a tér többi részén. A Lloyd-épület rekonstrukciója során itt teraszokat alakítanak ki, amelyekhez közművek is szükségesek. Egy ÉNy-DK irányú, a Lloyd falával párhuzamos árokba kerülnek a közművek, amelynek szélessége a D-i oldalon 50 cm, az északon 100–110 cm széles. Ezt az árkot kutattuk.

A középkori tér szintjéből 2 különböző kavicsozást tudtunk azonosítani, a magasabban levőt feltehetőleg a tér 18. századával lehet azonosítani (a barokk térszint?), mivel egy olyan téglafalat fedett le, amelyet valószínűleg a 17. sz. legvégén–18. sz. elején bontottak vissza. Ez a járósínt a tér közepén 2008. évi 2. felületen megfigyelt legkésőbbi „állatcsontos” térszinttel mutat hasonlóságot. Ebből az épületből csak a K-i zárófala esett a felületbe, és itt mélyítésre sem volt lehetőségünk. (Ez még a 2008. évi 5. felülettől D-re található.) A korábbi kavicsozás talán a 15–16. századhoz tartozott, mázas kerámia került elő belőle.

A Mária-oszlop DK-i sarkánál a 2009. évi 7. felületen dokumentált késő középkori épülettel egy vonalban egy másik épület visszabontott és betöltött rétegeit az árokban is meg tudtuk figyelni.

Az árok É-i végén egy szélesebb árkot tudtunk megfigyelni, amely valószínűleg egy 18–19. századi csatorna, ill. annak visszabontása, kiszedése lehetett. A jelenséget, azaz a csatorna téglafalát 110 cm mélységig nem találtuk meg, de a betöltés jellege és az előkerült leletek alapján valószínűsíthető csatorna léte. Figyelemre méltó, hogy a betöltésből rengeteg római kori, sőt bronzkori lelet is előkerült. Ez alapján feltételezzük, hogy a jelenség nagyon mélyen, az altalajig megbolygatta a korábbi régészeti jelenségeket, azaz a római település rétegeit és feltehetőleg mészbetétes sír(oka)t is elpusztított.

Az É-i részen a fent említett 15–16. századi térszint alatt a 14–15. századra jellemző kemencék és cölöpszerkezetes épülethelyek kerültek elő. Az árok ezen részén,

mivel itt az eredeti (római kori–középkori) térszint is magasabb volt, a 13. századi térszintet is tudtuk dokumentálni egy kis szakaszon.

BÍRÓ SZILVIA

**187. Győrsövényház, Fűzfa-dűlő
(KÖH 74369)**

(Győr-Moson-Sopron megye) Kő

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Győrsövényház határában, a Rábca D-i ártere mellett egyetlen kisméretű középkori telepnyom került elő.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

**188. Győrszemere, Csonkás-dűlő
(KÖH 74279)**

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Győrszemere Csonkás-dűlő részén a Margit-major mellett római telepnyomok kerültek elő.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

**189. Hajdúnánás-Tedej, Sertéstelep 3.
(KÖH 56111)**

(Hajdú-Bihar megye) A

2010. szeptember 13. és október 15. között a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága megelőző régészeti feltárást végzett a lelőhelyen, amit egy hígrágyatózó építése tett szükségessé.

A lelőhely Hajdúnánást Tiszavasvárral összekötő műút K-i oldalán található. Három különböző méretű szelvényben dolgoztunk; 6310 m²-en 68 objektumot tártunk fel, melyekhez 222 statigrafiai egységet rendeltünk. A jelenségek nagy többsége a késő avar korra datálható, néhány legújabb kori és ismeretlen korú objektum is volt.

Egy késő avar kori település 24, sorokban elhelyezkedő, földbe mélyített házát és a hozzájuk tartozó különböző méretű gödröket, kemencéket, cölöplyukakat, árkokat és egy kutat tártunk fel. Az avar kori jelenségekből kerámiadarabok, állatcsontok és paticsdarabok kerültek elő. A házakban az épített kemencék mellett, szétszórva a padló szintjén, kövekből álló réteget dokumentáltunk.